

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра української, іноземних мов та перекладу

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Вступ до мовознавства»

на 2024/2025 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	1 курс, 1 семестр
Освітня програма/спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Спеціальність	035 Філологія
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Ступінь вищої освіти	бакалавр

ПІБ НПП, який викладає навчальну дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Бобух Надія Миколаївна,
д. філол. н., професор,
завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу

Контактний телефон	+38-050-616-48-27
Електронна адреса	bobukh2017@gmail.com
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	онлайн: електронною поштою за розкладом http://www.im.puet.edu.ua/ вкладка Студентів
Сторінка дистанційного курсу	https://el.puet.edu.ua/

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Ознайомити майбутніх фахівців з основними відомостями із загального мовознавства (що таке мова, яка її будова, основні лінгвістичні поняття й терміни тощо) та основами теорії мови; розвинути вміння осмислено підходити до вивчення мовних явищ.
Тривалість	3 кредити ЄКТС / 90 годин (лекції – 12 год., практичні заняття – 24 год., самостійна робота – 54 год.).
Форми та методи навчання	Лекції та практичні заняття в аудиторії, самостійна робота поза розкладом. Пояснювально-ілюстративний метод; проблемний метод; метод інтерактивного навчання; метод контролю.
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи; поточна модульна робота. Підсумковий контроль: екзамен.
Базові знання	Наявність ґрунтовних знань з української мови, набутих у школі.
Мова викладання	Українська

Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<ul style="list-style-type: none"> Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації (ПР-1). Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично	<ul style="list-style-type: none"> Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК-5). Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-6). Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-10). Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ (СК-1).

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<p>аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати (ПР-2).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Організувати процес свого навчання й самоосвіти (ПР-3). • Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності (ПР-8). • Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють (ПР 12). • Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності (ПР-16). 	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні (СК-2). • Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації) (СК-7). • Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань (СК-8).

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи в розрізі тем
Модуль 1. Загальні питання мовознавства		
Тема 1.1. Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Підготувати повідомлення на теми: «Зв'язки мовознавства з суспільними та природничими науками», «Методики структурного методу».
Тема 1.2. Природа, сутність, функції й будова мови	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Довести, що мова є суспільним, а не біологічним чи психічним явищем. Обґрунтувати, які одиниці мови можна вважати знаком.
Тема 1.3. Походження й розвиток мови	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Навести гіпотези походження мови.
Тема 1.4. Мови світу, їх вивчення й генеалогічна класифікація	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Підготувати презентацію мови (за вибором).
Тема 1.5. Фонетика й графіка. Звуки мови, їх вивчення та класифікація	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Визначити, з якою акустичною властивістю пов'язано розрізнення таких пар слів: вікно – підвіконня; довкола – довкілля; кінь – кіннота; sheep (вівця) – ship (корабель); leap (стрибок) – lip (губа); seat (стілець) – sit (сидіти).
Тема 1.6. Фонетичні одиниці й засоби	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Придумати 5 речень із емпатичним наголосом, пояснити засіб його вираження.
Тема 1.7. Фонетичні процеси	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Схарактеризувати комбінаторні зміни звуків у словах: просьба, вокзал, отже, з печі, нігті, розкіш, безшумно, у книжці, світ, цвях, чесний, срібло, ведмідь, верблюд, тижня.
Тема 1.8. Орфоепія. Транскрипція й транслітерація	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Записати слова фонетичною транскрипцією: навчається, користується, вітчизна, український, багатство, принісши, ручці, зважся, книжці, умиваєшся, квітчати, зшити, навесні.
Тема 1.9. Лінгвістичний (функціональний) аспект	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Визначити, за якими ознаками протиставлені фонemi: укр.: <o> – <e>, <o> – <i>, – <n>, <z> – <k>, <дж> – <ч>; англ.: <i> –

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи в розрізі тем
у вивченні звуків		<u>, < æ]> – < ɔ:>, <s> – <p>, < ð> – <d>, < θ> – <z>.
Тема 1.10. Письмо. Графіка. Орфографія	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи; поточна модульна робота.	Визначити, за яким принципом орфографії пишуться подані слова: сфотографувати, сказати, обласний, серце, щасливий, празький, гарячий, чорний.
Модуль 2. Структурні рівні й одиниці мови		
Тема 2.1. Слово та його значення	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Проілюструвати вільні і зв'язані значення слів конкретними прикладами.
Тема 2.2. Лексико-семантичні категорії	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Навести приклади міжмовних омонімів.
Тема 2.3. Лексико-семантична система мови	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Навести приклади екзотизмів і жаргонізмів.
Тема 2.4. Історичні зміни словникового складу мови	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Дібрати синонімічні лексеми до архаїзмів: аз, ректи, глава, глас, зигзиця, боян, есь, врата, перст, десниця, уста, ланіти, длань, марець, дзигар, правотар, буй, гудець, вельми.
Тема 2.5. Фразеологія. Лексикографія	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Навести приклади фразеологічних одиниць різного походження.
Тема 2.6. Граматика. Морфема й словоформа	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Визначити граматичні категорії: дошка, клас, небо; весна, весни, весні; книга, книги; мудрий, мудріший, наймудріший; читаю, читав, читатиму; писати, написати; робітники будують дім, дім будується робітниками; пишу, писав би, пиши!; малюю, малюєш, малює.
Тема 2.7. Способи вираження граматичних значень	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Пояснити способи вираження граматичних значень: поле, у полі, на полях; принциповий, більш принциповий, найбільш принциповий; читаю, буду читати, читай!; рись-самець, рись-самка; ходив, ходив би; веселий настрій викликає сміх, сміх викликає веселий настрій; він зробив, він зробив?; Ці слова, до речі, викликають сумнів. Ці слова сказані до речі.
Тема 2.8. Словосполучення й речення	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи.	Визначити типи синтаксичного зв'язку: весняний вітер, виконати завдання, діти співають, він відповідав, працювати швидко, зустрічати друзів, холодна вода, дати відповідь, готовий відповідати, уміння малювати, боятися грози, ширі вітання, вирішити негайно, дружня розмова, ліс стояв похмурий.
Тема 2.9. Типологічна класифікація мов	Виконання навчальних завдань; обговорення матеріалу занять; виконання завдань самостійної роботи; поточна модульна робота.	Визначити, до якого типу належать такі мови: чукотська, турецька, українська, угорська, англійська, французька, казахська, польська, латинська, японська, китайська, в'єтнамська, тибетська, малайська, грузинська, коряцька, корейська, німецька.

Інформаційні джерела

Основні

1. Безгодова Н. С. Практикум зі вступу до мовознавства : навч.-метод. посіб. для студентів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти. Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 129 с.
2. Варга Н. І., Зикань Х. І., Берта Е. Т. Вступ до мовознавства : навч.-метод. посіб. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2023. 168 с.
3. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студентів 1-го курсу денної форми навчання спеціальності 035 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська ; уклад. Ю. С. Анцибор, І. М. Варавка, Т. В. Михайлова, В. О. Остапченко, Л. В. Шумейко. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 212 с.
4. Вступ до мовознавства : підруч. / [І. О. Голубовська, С. М. Лучканин, В. Ф. Чемес та ін.]; за ред. І. О. Голубовської. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 320 с.
5. Вступ до мовознавства та літературознавства : методичні вказівки для виконання аудиторної та самостійної роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з дисципліни «Вступ до мовознавства та літературознавства» спеціальності 035 «Філологія» / Укладач С. Д. Карпенко. Біла Церква : БНАУ, 2023. 82 с.
6. Кійко Ю. Є., Агапій А. П., Мельник Ю. Й. Вступ до мовознавства : практикум. Чернівці : Чернівецький ун-т, 2021. 176 с.
7. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підруч. 3-тє вид. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 368 с.
8. Мигoliniнєць О. Ф. Вступ до мовознавства : практичні завдання для студентів філологічного факультету. Ужгород, 2022. 76 с.
9. Назаренко О. М. Вступ до мовознавства : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2021. 190 с.

Додаткові

1. Бобух Н. М. Фраземи з антонімічними компонентами (на матеріалі поетичних текстів). *Лінгвістика*. 2021. № 2 (44). С. 77–84.
2. Бобух Н. М. Лексичні опозиції в поетичному ідіолекті В. Базилевського. *Лінгвістика*. 2022. № 1 (45). С. 54–62.
3. Бобух Н. «*Ненависть і любов – неначе крила...*» (опозиції в поетичному словнику Дмитра Павличка). *Культура слова*. 2023. № 98. С. 7–15.
4. Вступ до мовознавства : інструктивно-методичні матеріали / Укладач А. В. Зорницький. Житомир, 2022. 20 с.
5. Колода Д. В. Методичні рекомендації до курсу «Вступ до філологічних студій (мовознавство)» для студентів факультету іноземної філології (спеціальність 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. 60 с.
6. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. 3-тє вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 464 с.
7. Ревуцька С. К., Удовіченко Г. М. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Загальне мовознавство», ступінь «магістр». Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2023. 43 с.
8. Ревуцька С. К., Удовіченко Г. М., Зінченко В. М. Курс лекцій з дисципліни «Загальне мовознавство», ступінь магістр. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2023. 153 с.
9. Монжалей Т. К. Вступ до мовознавства : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2020. 183 с.

Електронні ресурси

- www.litopys.org.ua
- www.mova.info
- www.pravopys.net

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Дистанційний курс «Вступ до мовознавства», який розміщено в програмній оболонці Moodle на платформі Центру дистанційного навчання ПУЕТ.
- Мультимедійні презентації лекцій у програмі Power Point.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання здобувачів вищої освіти.

Положення про організацію освітнього процесу puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-1.pdf

Положення про порядок та критерії оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів вищої освіти polozh_por_kryt_ocinyuvannya.pdf

Порядок ліквідації здобувачами вищої освіти академічної заборгованості por-likvid-akad-zaborgovanosti.pdf

Політика щодо відвідування. відвідування занять є обов'язковим компонентом.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти мають свідомо дотримуватися «Положення про академічну доброчесність»; списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн

тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

В ПУЕТ діють:

Кодекс честі студента puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/kodeks_chesti_studenta.pdf

Положення про академічну доброчесність [polozh_akadem_dobrochesnist.pdf](http://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_akadem_dobrochesnist.pdf)

Положення про запобігання академічного плагіату [polozhennya-pro-zapobigannyavypadkam-akademichnogo-plagiatu.pdf](http://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-zapobigannyavypadkam-akademichnogo-plagiatu.pdf)

Політика визнання результатів навчання визначена такими документами:

Положення про порядок перезарахування результатів навчання, здобутих в іноземних та вітчизняних закладах освіти

[polozh_por_perezarah_rez_zvo.pdf](http://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_perezarah_rez_zvo.pdf)

Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozha_pro_akademichnu_mobilnist.pdf

Положення про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти

<https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-poryadok-vyznannya-rezultativ-navchannya-zdobutyh-shlyahom-neformalnoyi-ta-abo-informalnoyi-osvity.pdf>

інфографіка (розділ Освіта/Організація освітнього процесу/Неформальна освіта) <https://puet.edu.ua/neformalna-osvita/>

Політика вирішення конфліктних ситуацій:

Положення про правила вирішення конфліктних ситуацій [polozhennya-pro-pravyla-vyrishennya-konfliktnyh-sytuacij-u-puet.pdf](http://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-pravyla-vyrishennya-konfliktnyh-sytuacij-u-puet.pdf)

Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю у формі екзамену

[poloz_pro_apel_pidscontr.pdf](http://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poloz_pro_apel_pidscontr.pdf)

уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції [Запобігання та виявлення корупції - ПУЕТ](http://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/zapobigannya-ta-viyavлення-korupcii-puet.pdf)

Політика підтримки учасників освітнього процесу:

Психологічна служба: <http://puet.edu.ua/psychologichna-pidtrymka-v-puet/>

Студентський омбудсмен (Уповноважений з прав студентів) ПУЕТ <http://puet.edu.ua/other-divisions/studentykyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet/>

Уповноважений з прав корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/>

Безпека освітнього середовища:

Інформація про безпечність освітнього середовища ПУЕТ наведена у вкладці «Безпека життєдіяльності» <http://puet.edu.ua/pro-puet/bezpeka-zhyttvediyalnosti/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1.1-1.10): виконання навчальних завдань, обговорення матеріалу занять, виконання завдань самостійної роботи (24 бали), поточна модульна робота (6 балів).	30
Модуль 2 (теми 2.1-2.9): виконання навчальних завдань, обговорення матеріалу занять, виконання завдань самостійної роботи (24 бали), поточна модульна робота (6 балів).	30
Підсумковий контроль – екзамен	40
Разом	100

Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни

Форма роботи	Вид роботи	Бали
Науково-дослідна	Участь у студентських наукових конференціях	10

За додаткові види навчальних робіт студент може отримати не більше 10 балів. Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни

